

Bijlagenboek 13.2

MEMO

Van

Onderwerp	Documentnummer	Datum
Redeneerlijn Noor(d)se stenen	AMMD-002917 18.0241767	september 2018

Op een aantal plaatsen bestaat de bekleding van Markermeerdijken uit natuursteen: basaltstenen en Noordse (ook wel Noorse) stenen. Dijkbekleding met Noordse steen is in de 19^e en begin 20^e eeuw veelvuldig toegepast in heel Noord en Midden Nederland. Ook voor de Markermeerdijken is de bekleding met Noordse steen karakteristiek en beeldbepalend. Bewoners, gemeenten en maatschappelijke organisaties hechten veel waarde aan het behoud van deze cultuurhistorisch waardevolle dijkbekleding.

Naast de landschappelijke kwaliteit, hebben dijken met Noordse steen ook betekenis voor de ringslang. Door de openingen tussen de Noordse stenen bereiken de ringslangen hun winterverblijfplaatsen. Of het gaat om Noordse steen of een ander soort steenbekleding, is voor de ringslang niet van bijzonder belang. Het gaat de ringslang om voldoende openingen om in de winterverblijfplaats te komen. Als de dijkbekleding wordt vernieuwd, worden voorzieningen aangebracht om een gunstig leefgebied voor de ringslang te behouden.

De Markermeerdijken voldoen niet aan de normen voor waterveiligheid. En deel van de dijken is afgekeurd vanwege de kwaliteit van de buitenbekleding met Noordse steen. Ook is op een deel van de dijken een versterkingswijze gekozen, waarbij het nodig is de buitenbekleding te verwijderen. De monumentale waarde van de Noordse steen heeft geleid tot een aanpak met vijf elementen.

1. Behoud in de originele setting

Op acht locaties blijft de oorspronkelijke Noordse steenbekleding geheel behouden:

- Op twee locaties blijven de Noordse stenen als dijkbekleding liggen, omdat hier een oeverdijk komt. Het gaat om de locaties Hoorn stadsstrand en bij Scharwoude.
- Op zes locaties blijven de Noordse stenen als bescherming van het voorland liggen, omdat deze buiten het ruimtebeslag van de versterking vallen.

2. Terugplaatsen van Noordse steen

De Noordse stenen bestaan uit natuurlijk materiaal en verschillen onderling in formaat en gewicht. Een deel voldoet niet aan de technische eisen voor waterveiligheid. Dat maakt dat maar een deel van de (grotere) stenen opnieuw kan worden gebruikt als dijkbekleding in de situatie na de dijkverbetering. Vanwege de verschillen in vorm is het terugplaatsen van Noordse steen handwerk van gespecialiseerde vakmensen. Dat maakt het terugplaatsen van Noordse steen duur in vergelijking tot het aanbrengen van een nieuwe steenbekleding. Om deze redenen is gekozen om Noordse steen alleen terug te brengen op locaties waar dat grote meerwaarde heeft voor de beleving van het landschap. Het gaat om drie markante kapen, waar deze dijkbekleding cultuurhistorisch en esthetisch veel waarde heeft door een grote belevingswaarde vanaf de dijk en vanaf het water:

- Kaap bedijkte Waal (module 4);
- Kaap Hoek van de Noord (module 12);
- Kaap Uitdam (module 15).

3. Hergebruik op een andere wijze

Waar het verwijderen van Noordse steen onvermijdelijk is en terugplaatsen niet mogelijk is, worden de stenen in de directe omgeving van de locatie hergebruikt. Dit gebeurt bij voorkeur aan de buitenzijde van de dijk als materiaal voor ringslangverblijf, zoals aan de Uitdammerdijk (module 15), ter geleiding en verfraaiing van de dijkbekleding met betonzuilen in het buitentalud en de buitenberm, als stortsteen ter bescherming van de nieuwe voorlanden in Zeevang (module 7) of als bijmenging in de kreukelberm samen met overgebleven basaltstenen.

4. Nieuwe steenbekleding met een vergelijkbare aanblik

Op plekken waar de Noordse steen niet terugkomt als dijkbekleding, komt een nieuwe steenbekleding die in aanblik en uitstraling past bij de oorspronkelijke bekleding van de Markermeerdijken.

5. Participatie bij uitwerking

Bij de uitwerking van de hiervoor onder 2 t/m 4 genoemde principes voor het terugplaatsen dan wel hergebruik van de historische steenbekleding en de detaillering van (het ontwerp van) de (nieuwe) dijkbekleding worden provincie, recreatieschap, gemeenten en bewoners betrokken. Dit gebeurt volgens een door de Alliantie opgesteld Plan van Aanpak.

Bovenstaande aanpak kent een evenwichtige mix van behoud in de oorspronkelijke staat waar dat mogelijk is, herplaatsen waar dat de meeste meerwaarde oplevert, gericht hergebruik van al het materiaal en bij vervanging wordt een steenbekleding gebruikt die past bij de oorspronkelijke bekleding. Naar aanleiding van de zienswijzen is de formulering van voorschrift E1.2 van de omgevingsvergunning aangescherpt en aangevuld, zodat het terugplaatsen dan wel hergebruik van Noordse steen en/of basalt (zoals hierboven beschreven) concreter geborgd is.